

Document title	Zahtjevi i procedure OK organskog certifikacijskog programa		
Unique doc. no.	VIII_1_01	Page	1 of 26
Date of first approval	Septembar 2006	Date of last revision	January 2023
Version	7	Status	Final
Document owner	CM	Approved by	Director

“OK” Organski certifikacijski program

Zahtjevi i procedure “OK” organskog certifikacijskog programa

1.	CERTIFIKACIJA	3
1.1.	TROŠKOVI USLUGA	3
1.2.	PODNOŠENJE PRIJAVE (APLIKACIJA)	3
1.3.	INSPEKCIJA (KONTROLA, AUDIT, PROVJERA)	4
1.4.	UZIMANJE UZORAKA	4
1.5.	ODOBRAVANJE IZVJEŠTAJA	4
1.6.	NEUSKLAĐENOSTI, ODSUPANJA I PREKRŠAJI	4
1.7.	CERTIFIKACIONA ODLUKA	4
1.8.	PRODUŽENJE POZITIVNOG CERTIFIKACIJSKOG STATUSA	5
1.9.	POVLAČENJE CERTIFIKATA (POZITIVNOG CERTIFIKACIJSKOG STATUSA)	5
2.	SANKCIJE.....	5
3.	DODATNI ZAHTJEVI ZA BIO SUISSE INSPEKCIJSKI SERVIS	7
4.	DOPUNE I IZMJENE PROGRAMA.....	7
5.	OBAVEZE OPERATORA.....	7
6.	DOKUMENTIRANJE PROIZVODNJE	9
6.1.	FARME – BILJNA PROIZVODNJA	9
6.2.	FARME – STOČARSKA PROIZVODNJA	10
6.3.	<i>Prerada i opsluživanje</i>	10
6.4.	<i>Sakupljačka proizvodnja</i>	11
6.5.	<i>Pčelarstvo</i>	12
6.6.	KORIŠTENJE INPUTA	13
7.	ODSTUPANJA/IZUZEĆA.....	13
8.	ZAŠTITNE ZONE	17
9.	GENETSKI MODIFICIRANI ORGANIZMI (GMO)	17
10.	PARALELNA I ODVOJENA PROIZVODNJA.....	18
11.	MJERE PREDOSTROŽNOSTI KAKO BI SE IZBJEGLO PRISUSTVO NEODOBRENIH PROIZVDA I TVARI (REG. 2018/848).....	20
12.	PROCEDURALNI KORACI KOJE OPERATOR MORA SLIJEDITI U SLUČAJU SUMNJE NA NEUSKLAĐENOST (REG. 2018/848)	21
13.	UGOVORI S TREĆIM STRANAMA (PODUGOVORI)	22
14.	TRANSPORT	22
15.	TRANSAKCIJE	23
16.	SKLADIŠTENJE	23
17.	PRAVILA ZA KORIŠTENJE OK OZNAKE	23
18.	IZJAVE O OK CERTIFICIRANOJ PROIZVODNJI	24
19.	ŽALBE.....	24

CERTIFIKACIJSKI PROGRAM ORGANSKE KONTROLE

Organska kontrola (OK) je BiH organizacija koja pruža usluge organske certifikacije u organskoj poljoprivredi u oblasti biljne proizvodnje, animalne proizvodnje, prerade hrane, sakupljanja samoniklog bilja i pčelarstva svim proizvođačima, prerađivačima, izvoznicima te svima onima koji ispunjavaju uvjete, a žele certificirati proizvodnju u skladu sa organskim principima.

Organski certifikacijski program Organske kontrole akreditiran je od strane IOAS-a, a prema ISO 17065 koji definira kriterij za akreditaciju certifikacijskih tijela i odobren je od strane Evropske komisije kao EU ekvivalentno tijelo iz trećih zemalja te priznat od strane Švicarskog federalnog ureda za poljoprivredu (Federal Office for Agriculture FOAG) kao ekvivalentno certifikacijsko tijelo za Švicarsku .

Od 2004. godine OK je aktivni član Svjetske krovne organizacije Međunarodne federacije pokreta ekološke poljoprivrede (IFOAM).

1. CERTIFIKACIJA

Organski certifikacijski program Organske kontrole zasniva se na OK standardima i OK zahtjevima i procedurama za certifikaciju organske proizvodnje i prerade usaglašenim sa EU regulativom 834/2007, kao i sa OK standardima za BH tržište.

OK je, također, ovlašteno tijelo za inspekcijski servis prema privatnim standardima Bio Suisse iz Švicarske i radi verifikaciju prema standardima KRAV iz Švedske.

1.1. Troškovi usluga

Troškovi certifikacije naplaćuju se od operatora. Ako klijent ne izmiri obaveze u određenom roku, proizvodnja prema podnesenoj aplikaciji neće biti registrirana za certifikaciju niti dalje razmatrana.

U slučajevima kada aplikant nije u vrijeme redovne godišnje inspekcije:

- dostavio sve potrebne informacije ili dokumentaciju,
- nije obezbijedio pristup svim potrebnim objektima i/ili dokumentaciji
- ili ako mu je odobrena uvjetna certifikacija (gdje je potrebno naknadno provjeriti određena područja i/ili objekte, dokumentacije i sl.),

OK organizira naknadnu, dodatnu provjeru. Troškove ponovne verifikacije (audita) snosi aplikant.

1.2. Podnošenje prijave (aplikacija)

Procedura prijave obuhvata sljedeće korake:

- Na upit klijenta dostavlja mu se odgovarajući aplikacijski set: aplikacija, primjerak OK standarda, primjerak OK zahtjeva i procedura za certifikaciju organske proizvodnje i cjenovnik usluga;
- Operator dostavlja popunjenu aplikaciju, "certifikacijski ugovor" i drugu potrebnu dokumentaciju certifikacijskom programu;
- Nakon obrade aplikacije aplikant se obavještava o terminu audita ili se od njega zahtijeva dopuna aplikacije u određenom roku (ukoliko nisu dostavljene sve potrebne informacije);

Svi aplikanti za certifikaciju, ili certificirani operatori, potpisuju izjavu koja je sastavni dio aplikacije kojom se obavezuju da će poštovati zahtjeve OK organskog certifikacijskog

programa te da će proizvodnja koja je predmet certifikacije biti organizirana i provedena u skladu sa OK organskim standardima.

1.3. Inspekcija (kontrola, audit, provjera)

Kao dio standardne procedure, audit svih operatorovih proizvodnji, segmenata proizvodnje i proizvodnih jedinica obavlja se najmanje jedanput godišnje. OK može obaviti nenajavljene, nasumične kontrole ili dodatne audite.

Auditor (inspektor) kojeg odredi OK kontaktira operatora i dogovara termin audita. Cilj audita je utvrđivanje da li je proizvodnja usaglašena sa predmetnim standardima. Nakon audita, auditor u toku zaključnog razgovora s operatorom sumira rezultate i nalaze do kojih je došao u vrijeme audita. Auditor popunjava odgovarajući izvještaj koji sadrži relevantne informacije do kojih je došao tokom audita.

1.4. Uzimanje uzoraka

U slučajevima gdje se uoči visok rizik kontaminacije, ili u slučaju sumnje, uzorak zemljišta, vode ili proizvoda se uzima radi laboratorijskih testova i analiza na prisustvo ostataka neželjenih supstanci. U slučaju da bude potrebna analiza, troškovi će biti obračunati po važećem cjenovniku akreditirane laboratorije.

1.5. Odobranje izvještaja

Izvještaj o obavljenom auditu dostavlja se operatoru. Izvještaj sadrži nalaze i procjene koje se tiču usaglašenosti proizvodnje sa zahtjevima OK standarda ili mogućnosti da se iste usklade sa zahtjevima, te moguće predviđene sankcije. Inspektor ne odlučuje o krajnjem ishodu certifikacije.

Ukoliko operator ima primjedbi na izvještaj (rezultate audita), dužan je certifikacijskom programu dostaviti pisanu obavijest uz koju prilaže dokumenta i/ili druge dokaze koji potvrđuju da nalazi audita ne odgovaraju informacijama navedenim u izvještaju.

1.6. Neusklađenosti, odstupanja i prekršaji

Ako su u izvještaju, ili u bilo kom drugom dijelu certifikacijskog procesa, zabilježena odstupanja ili neusklađenosti koje mogu rezultirati određivanjem tzv. „uvjetne certifikacije” ili mogu voditi ka sankcioniranju, OK će o tome obavijestiti operatora, kako bi operator potvrdio ili opovrgao tačnost informacija, ili zaključaka datih od strane auditora ili certifikacijskog osoblja.

Certifikacijski program je dužan upoznati operatora s relevantnim informacijama, inspeksijskim nalazima i dokumentima koji se tiču certifikacije proizvodnje. Operator će dobiti sve kopije inspeksijskih izvještaja, nalaze laboratorijskih analiza (ako su obavljene) i certifikacionu odluku.

1.7. Certifikaciona odluka

Certifikacija je konačna ocjena i predstavlja potvrdu rezultata procjene usklađenosti proizvodnje s datim standardima. Certifikaciona odluka definira se ocjenom usklađenosti proizvodnje sa zahtjevima standarda i certifikacijskog programa. O certifikaciji odlučuje OK certifikacijsko osoblje u skladu sa OK internim procedurama.

1.8. Produženje pozitivnog certifikacijskog statusa

Da bi se održao pozitivan status certificirane proizvodnje, operatori moraju svake godine obnoviti prijavu za certifikaciju, dostaviti potrebne informacije o organskoj proizvodnji i uplatiti godišnje troškove certifikacije.

OK najmanje jedanput godišnje provodi inspekciju svake certificirane proizvodnje. Nakon toga, utvrđuje se da li su certificirane operacije još uvijek u saglasnosti sa primjenjivim zahtjevima. Nakon toga se operatoru dostavlja pismena obavijest čime se potvrđuje pozitivan certifikacijski status i izdaje novi certifikat (Doc.V_1_04).

Certificirani operator mora obavijestiti OK o svim važnijim izmjenama, aktivnostima ili mjerama koje se poduzimaju radi usaglašavanja proizvodnje sa organskim standardima. Ovo uključuje prijavu novih receptura, novih proizvodnih objekata itd. Sve ove aktivnosti moraju biti odobrene, a u nekim slučajevima i auditirane od strane OK, prije nego što budu prihvaćene kao dio certificiranih organskih operacija.

Operator mora odmah obavijestiti OK o bilo kakvoj promjeni, uključujući nanos zabranjenih supstanci na bilo kojem polju, proizvodnoj jedinici ili proizvodu koji su dio certificiranih operacija.

1.9. Povlačenje certifikata (pozitivnog certifikacijskog statusa)

Ako se utvrdi da postoje područja u proizvodnim procesima koja nisu u saglasnosti sa primjenjivim standardima, ili mogu kompromitirati organski integritet proizvoda operator se obavještava da je dužan odmah povući iz prodaje proizvode dok se ne donese konačna odluka o spornom pitanju. OK od operatora može zahtijevati da poduzme odgovarajuće korektivne mjere o kojima se operator obavještava u pisanoj formi (obavijest o odstupanju).

Ukoliko nije moguće korigovanje odstupanja, ili ako korektivne mjere nisu poduzete i implementirane od strane operatora u roku koji je odredio OK, za operatorovu proizvodnju se može povući prethodno izdati certifikat, privremeno ili trajno.

OK inspektori imaju ovlaštenje da izdaju privremenu decertifikaciju ako postoje nedvojbene prekršaji standarda. Ovo se dešava u slučajevima gdje je očigledno došlo do opasnosti da će necertificirani proizvodi biti prodavani kao OK certificirani. Inspektorska decertifikacija validna je tri dana, nakon čega je razmatra nadležno osoblje ili certifikacijski odbor OK-a po redovnoj proceduri.

Izbor sankcija temelji se na procjeni ozbiljnosti prekršaja. Različite sankcije se mogu primjenjivati pojedinačno ili u kombinaciji.

2. SANKCIJE

Sljedećim se opisuju sankcije koje se primjenjuju u slučaju odstupanja ili neusklađenosti operacija registriranih i certificiranih operatora, a vezano za primjenjive standarde i/ili zahtjeve.

Pisano obavještenje - uručenje upozorenja o potrebi poduzimanja korektivnih mjera u određenom roku

Ova mjera se obično koristi kao prva instanca kod identifikacije nedostataka, ili neispunjavanja zahtjevanih korektivnih mjera ili postupaka.

Novčane naknade (kazne)

Obično se koriste kada korektivne mjere nisu implementirane u određenom roku.

Povlačenje organskog statusa za određene proizvode, partije proizvoda, proizvodnje ili dijelove proizvodnog procesa

Primjenjuje se kada je ugrožen ili doveden u pitanje organski integritet područja ili proizvoda.

Suspenzija certifikata za određeni period (do 6 mjeseci)

Može biti i trajna. Primjenjuje se kao posljednja mjera u cilju pojačanja korektivnih mjera, nakon što su iscrpljene gore navedene sankcije. Također, može biti korištena kao prva mjera za ozbiljne prekršaje. Sve korektivne mjere, trebaju biti implementirane i potvrđene prije stupanja na snagu suspenzije. Novčane kazne će biti određene u ovakvim slučajevima. O visini kazne odlučuje certifikacijski program, a iste se uvećavaju za direktne troškove održavanja dodatnog audita.

Povlačenje certifikata

Obično se koristi na kraju perioda suspenzije, ako korektivne mjere nisu još uvijek sprovedene u potpunosti. Može se koristiti i kao prva mjera kada prekršaj ugrožava integritet cijele operacije.

OK ima pravo uskratiti certifikat ili ponovnu registraciju operatora u sljedećim slučajevima:

Nespojive aktivnosti

Kada operator obavljajući druge poslove krši osnovne principe organske poljoprivrede, ili standarde o dobrobiti životinja, čuvanju, zaštiti zdravlja ili zaštite okoliša.

Visoka zagađenost

Neobjašnjive stalne prisutnosti ostataka neželjenih supstanci npr. pesticida, herbicida ili visokih koncentracija teških metala, ukoliko se pronađu na operatorovim poljima ili u proizvodima.

Bankrot, neplaćanje i zakonski zahtjevi

Ukoliko operator bankrotira, ne izmiri troškove certifikacijskog programa vezane za certifikaciju organske proizvodnje, ili je predmet nekog sudskog spora, ili zakonskog zahtjeva.

Dodatni audit

Sam po sebi dodatni audit ne predstavlja sankciju. Koristi se u slučaju provjere implementacije korektivnih mjera ili kod većih odstupanja. Proizvođač snosi troškove ovog audita.

Povlačenje certifikata bez prethodnog upozorenja

OK će u sljedećim slučajevima, bez prethodnog upozorenja Operatoru, odlučiti da povuče prethodno izdati certifikat ili raskine ugovor sa Operatorom:

- a) Kada ima saznanja da se operator bavi dodatnom djelatnošću ili proizvodnjom koja nije u skladu sa važećim zakonima i pravilnicima u datoj oblasti;
- b) Kada operator objavljuje netačne informacije o OK-u ili na bilo koji drugi način nanosi štetu OK-u kao organizaciji ili vrijednosti OK oznake;
- c) Kada utvrdi da proizvodnja ili djelatnost Operatora nakon izdavanja certifikata nije u skladu sa „Glavnim ciljevima organske poljoprivrede“;

- d) Kada njegovi proizvodi sadrže visok nivo neželjenih supstanci kao što su ostaci pesticida/herbicida, GMO-a ili povišen nivo teških metala;

3. DODATNI ZAHTJEVI ZA BIO SUISSE INSPEKCIJSKI SERVIS

Temeljem ugovora potpisanim sa International Certification Bio Suisse AG (ICB), Organska Kontrola radi inspekciju po Bio Suisse standardima.

Glavni uvjet da Operator bude certificiran prema Bio Suisse standardima je posjedovanje važećeg certifikata u skladu sa OK Standardima i Zahtjevima ekvivalentnim EU Regulativi za organsku proizvodnju i da njegova proizvodnja bude usklađena sa Bio Suisse standardima. Načelno, Bio Suisse inspekcija se provodi u isto vrijeme kada i inspekcija prema OK standardima i zahtjevima. Da bi se održala certifikacija u kontinuitetu, Bio Suisse inspekcije se moraju provoditi svake godine.

Bio Suisse zahtjevi su dostupni na web stranici Organske Kontrole, a sažetak standarda se dostavlja svim zainteresiranim operatorima uz prijavnu dokumentaciju.

Postupak rješavanja prigovora vezanih za provođenje Bio Suisse inspekcija se provodi u skladu s redovnom procedurom za prigovore Organske kontrole. Sve žalbe na certifikacijsku odluku moraju biti upućene direktno ICB-u u skladu sa žalbenom procedurom ICB-a.

4. DOPUNE I IZMJENE PROGRAMA

OK može mijenjati pravila i zahtjeve svog certifikacijskog programa i cjenovnik usluga, što se događa kao posljedica: zahtjeva akreditacijskog tijela, nakon internih audita ili revizija unutar certifikacijskog programa, izmjena ili dopuna nacionalnih i/ili međunarodnih regulativa koje se odnose na certifikacijske programe.

Organska kontrola će provjeriti provođenje izmjena od strane operatora i poduzeti odgovarajuće mjere u skladu sa svojom certifikacijskom shemom.

Operatori koji smatraju da nisu u mogućnosti da sprovedu traženo trebaju u određenom roku dostaviti certifikacijskom programu pismenu obavijest o povlačenju iz programa. Ako operator informaciju o povlačenju ne dostavi u određenom roku, dopune će se smatrati prihvaćenim od strane operatora, a njihova implementacija će biti provjerena u prvom narednom redovnom auditu. Ukoliko operator nije sproveo korektivne mjere unutar zadanog roka, certifikat može biti suspendiran ili trajno povučen.

5. OBAVEZE OPERATORA

Svi aplikanti ili certificirani operatori, potpisivanjem izjave koja je dio aplikacije, moraju dati pismeni pristanak da su saglasni i da prihvataju poštovati zahtjeve OK organskog certifikacijskog programa, OK procedure certifikacije te primjenjive standarde/regulative. Aplikacija mora biti potpisana od strane aplikanta čime se on obavezuje da će:

1. Omogućiti Organskoj kontroli (kao i ovlaštenim predstavnicima akreditacijskog tijela i ostalim nadležnim ustanovama koja imaju zakonska prava) pristup svim dijelovima proizvodnih jedinica i svim prostorima za potrebe kontrole, kao i računovodstvenoj dokumentaciji i odgovarajućim pratećim dokumentima;

2. Dostaviti Organskoj kontroli sve neophodne podatke za potrebnu kontrolu;
3. Na zahtjev Organske kontrole dostaviti rezultate vlastitih programa osiguranja kvalitete;
4. Obavijestiti kupce proizvoda pisanim putem i bez nepotrebnog odgađanja te razmijeniti relevantne informacije s Organskom Kontrolom ako je sumnja na neusklađenost potkrijepljena, ako se sumnja na neusklađenost ne može otkloniti ili ako je utvrđena neusklađenost koja utiče na integritet dotičnih proizvoda;
5. Prihvatiti prenos dokumentacije o kontroli u slučaju promjene kontrolnog tijela ili u slučaju odustajanja od organske proizvodnje prihvatiti da dokumentaciju o kontroli čuva zadnje kontrolno tijelo u periodu od pet godina;
6. Odmah obavijestiti Organsku kontrolu u slučaju odustajanja od organske proizvodnje;
7. U slučaju da su operatorovi podugovarači podvrgnuti kontrolama od strane različitih kontrolnih tijela, prihvatiti razmjenu informacija među tim kontrolnim tijelima;
8. Provoditi aktivnosti u skladu s pravilima organske proizvodnje;
9. Prihvatiti provedbu korektivnih mjera koje je odredila Organska kontrola u slučaju neusklađenosti;
10. Učiniti proizvode dostupnim za testiranje na nedozvoljene ostatke;
11. Odmah obavijestiti Organsku kontrolu vezano za bilo koju primjenu, uključujući drift, zabranjenih supstanci na bilo koje polje, proizvodnu jedinicu, lokaciju, objekat, stoku ili u bilo koji proizvod koji je dio certificirane proizvodnje;
12. Obavijestiti Organsku kontrolu o promjenama u certificiranoj proizvodnji koje mogu uticati na usklađenost sa primjenjivim organskim standardima/regulativom;
13. Čuvati sve evidencije koje se odnose na organsku certificiranu proizvodnju u periodu od 5 godina;
14. Izmiriti sve troškove certifikacije;
15. Voditi evidenciju o formalnim žalbama koje se odnose na neusaglašenost sa standardima/regulativom;
16. Koristiti OK logo kao što je opisano u dokumentu Organske kontrole IV_I_04;
17. Koristiti izjave o certifikaciji samo za one usjeve ili proizvode koji su certificirani, te povući izjave o certificiranoj proizvodnji nakon suspenzije ili povlačenja certifikacije;
18. Dostaviti pakiranja/etikete za certificirane proizvode na odobrenje Organskoj kontroli prije njihovog korištenja;
19. U pisanoj formi obavijestiti kupca, u slučaju opoziva certifikata.

Operator koji koristi OK oznaku ili naziv pri prodaji proizvoda ima punu odgovornost prema kupcu u smislu usklađenosti proizvoda sa OK standardima i snosi sankcije i novčane naknade koje mogu proisteći u slučaju da isporuči kupcu kao OK certificirane, proizvode koji nisu certificirani.

Operator treba poštovati primjenjive standarde/regulativu i o njima treba informirati sve uključene u djelatnosti koje se tiču OK registrirane proizvodnje. Osoblje koje rukuje OK certificiranim proizvodima mora dobro poznavati zahtjeve i obavezu usklađenosti s ovim standardima/regulativom.

Svaki operator koji proizvodi, priprema, skladišti ili izvozi organske proizvode iz treće zemlje i kao takve ih stavlja na tržište ili podugovora bilo kakve aktivnosti sa trećim licem ima obavezu da prije stavljanja tih proizvoda na tržište o tome obavijesti OK. Podugovaračka aktivnost će, također, biti predmetom sistema kontrole.

6. DOKUMENTIRANJE PROIZVODNJE

Operator će dokumentirati cjelokupnu proizvodnju i prerađene količine. Dokumentacija će dokazivati usaglašenost sa OK standardima i bit će dostupna OK-u. OK ima pravo zahtijevati od operatora dokumentaciju koju smatra neophodnom.

Operator će dokumentirati sve kupljenje robe za OK certificiranu proizvodnju. Dokumentacija će sadržavati informacije o količinama, porijeklu i sadržaju. Na fakturama i otpremnicama će biti naznačeno da je proizvod OK certificiran.

Proizvodi nabavljeni za preradu će biti provjereni i kontrolirani kako se ne bi desilo da dođe do zamjene sadržaja isporuke.

Operator će također dokumentirati količinu, sadržaj i primaoce prodane OK certificirane robe. Dokumentacija će se čuvati najmanje dvije godine, tako da može biti provjerena tokom inspekcije/audita. Operator mora dostaviti potreba dokumenta u roku koji odredi OK.

6.1. Farme – biljna proizvodnja

- Mapa farme/katastarski plan za sva polja/zgrade. Informacije koje trebaju biti naznačene na mapi: područje pod usjevima/nasadima, naziv polja/kod/GPS koordinate; skladišni prostori; sve granice i bafer zone; smjer na karti; prikazati i opisati susjedne parcele (konvencionalni usjevi, obradive površine, pašnjaci itd); prikazati sve orijentire kao što su željezničke pruge, zgrade itd.).
- Dokazi i vlasništvu ili ugovori o korištenju zemljišta;
- Historijat parcele (za posljednje 3 godine) ili dokumentacija kojom se obezbjeđuje uvid u načine korištenja zemljišta. Ovo se odnosi na bilo koju novu parcelu ili polje (primjenjuje se i kod slučajeva gdje operatori već imaju certificiranu proizvodnju ili su zatražili skraćena perioda konverzije - retroaktivna konverzija);
- Kupovina inputa/evidencije o porijeklu. Evidencije o nabavljenim materijalima (priznanice, računi, otpremnice, oznake i/ili dokumentacija koja može potvrditi za sve upotrijebljene materijale/proizvode da su dozvoljeni za upotrebu u organskoj proizvodnji); Ovo se odnosi na sjemena, materijale za proizvodnju u zaštićenim prostorima, supstrate, miješane sastojke, sredstva za suzbijanje štetočina, prirodne, organske ili plastične materijale za malčiranje kao i sve druge korištene materijale;
- Upotreba gnojiva (datum primjene, vrsta i količina gnojiva po jedinici površine, oznaka parcele na kojima je gnojivo korišteno);
- Upotreba zaštitnih sredstava (specificirati razlog primjene i datum kada se zaštita sprovela, vrsta proizvoda i količina po jedinici površine i način primjene);
- Sjemena, reprodukcioni materijal. Dokumentacija kojom se potvrđuje da su korišteni organski certificirani materijali. Za svaki korišteni neorganski materijal treba biti dostavljena dokumentacija koja potvrđuje da na tržištu nije bilo dostupnog organski certificiranog sjemena ili sadnog materijala (potvrđeno od strane 3 različita izvora) i potvrda da korišteni materijal nije tretiran zabranjenim supstancama;
- Suzbijanje štetočina, što uključuje preventivne mjere i korištene materijale. Proizvod mora imati ili oznaku da je dozvoljen za upotrebu u organskoj proizvodnji, ili priloženu deklaraciju sa svim sastojcima, uključujući inertne materije čime se može obezbijediti potvrda sredstva kao dozvoljenog;
- Dokumenti koji prate proizvode od mjesta proizvodnje/parcele do krajnje upotrebe ili prodaje; Evidencije o žetvi/berbi sa evidentiranim prosječnim prinosima po jedinici površine (datum, vrsta i količina organskih i proizvoda iz konverzije);
- Oppluživanje nakon žetve i evidencije skladišta (ako je primjenjivo);

- Oznake i označavanje. Ovo obuhvata štampanu ambalažu, vreće, kutije, naljepnice i sl.

Zapisi o korištenim inputima će biti vođeni u formi registra i bit će uvijek dostupni Organskoj kontroli.

6.2. Farme – stočarska proizvodnja

- Lista, spisak svih životinja na farmi, uključujući opis proizvodnje i/ili brojeve i metode identifikacije (stoka mora biti kontinuirano označena na način prilagođen svakoj životinjskoj vrsti, pojedinačno u slučaju velikih životinja i pojedinačno ili grupno u slučaju peradi ili malih sisara);
- Porijeklo peradi i/ili stoke, uključuje gajenje, rađanje i /ili evidencije nabavke, porijeklo i datum dolaska na farmu, period konverzije, identifikacijska oznaka i evidencije veterinarskih tretmana;
- Hrana za životinje (vrsta hrane za životinje, vrsta dodataka za hranu za životinje, odnos količina različitih sastojaka i vrijeme pristupa otvorenim površinama, periodi transhumance kada se primjenjuju ograničenja);
- Evidencije o žetvi usjeva koji će se koristiti za ishranu stoke te evidencije skladištenja/čuvanja;
- Proračun ishrane za svaki tip životinje u toku svakog stadija rasta i razvoja;
- Evidencije o nabavci hrane i dopunske hrane za stoku;
- Dokumentacija koja prati životinje ili proizvode, a uključuje klanje, preradu, postupanje s proizvodima nakon žetve, transport i evidencije prodaje;
- Lijekovi za životinje, uključujući spisak svih korištenih proizvoda (naziv proizvoda, sastav, proizvođač, datum tretmana, dijagnoza, pozologija, vrsta tretmana, aktivna materija korištenog farmakološkog sredstva, račun veterinaru, računi za kupljena sredstva, zapisi o korištenim lijekovima, razlog korištenja, identifikacijska oznaka životinje, karenca);
- Evidencija o zdravstvenom stanju, uključujući vakcinisanje; i sve druge materijale, veterinarske račune, fakture o kupovini, evidencije o korištenim lijekovima, razlozima korištenja i identifikacija životinja;
- Kontrola štetočina, uključujući kontrolu parazita;
- Evidencije o proizvodima koji ne potiču sa farme (proizvodi moraju biti organski certificirani ili moraju biti predmetom audita/inspekcije kao dio operatorovog sistema);
- Evidencija o prodaji životinja ili proizvoda.

Operator će voditi evidencije o animalnoj proizvodnji u vidu registra koji mora biti dostupan Organskoj kontroli prilikom audita operatorove proizvodnje.

6.3. Prerada i opsluživanje

- Identificiranje i sastav proizvoda za svaki proizvedeni organski proizvod (moraju biti uključene aktuelne formulacije proizvoda, recepture ili proizvodni radni listovi šarže koji su u skladu sa postotkom sadržaja organskih sastojaka na deklaraciji ili etiketi proizvoda);
- Tehnička mapa, shema objekta koja prikazuje: lokaciju objekta, svu opremu, i područja prijema i skladištenja sirovina, mjesta obrade/proizvodnje, pakiranje skladištenja gotovih proizvoda i otpremanje;
- Grafikon toka proizvodnje koji uključuje opremu korištenu za svaku pojedinačnu fazu procesa i prikazuje tok proizvoda od mjesta prijema sirovina do otpremanja gotovog proizvoda;

- Dokumentacija o porijeklu sirovina i pomoćnih sastojaka. Operator mora imati u arhivi primjerak certifikata dobavljača za svaki sastojak ili pomoćno sredstvo, koji dokazuje da su sastojci certificirani u skladu sa relevantnim organskim standardima. Za neorganske poljoprivredne sastojke i pomoćna sredstva, za svaki pojedinačni sastojak, operator mora posjedovati dokumentaciju koja potvrđuje:
 - da sastojak nije komercijalno dostupan kao organski,
 - da ne sadrži zabranjene supstance i da nije proizveden korištenjem zabranjenih metoda (genetski inženjering),
 - da sastojak nije tretirani jonskim zračenjem.
- Suzbijanje i kontrola štetočina. Dokumentacija o poduzetim preventivnim mjerama i procedurama, mape područja primjene, službeni izvještaji i evidencije o primjeni trebaju biti dostupni. Operator mora imati u arhivi dokaz o vrsti materijala koji je korišten, uključujući etikete proizvoda. Ako je zabranjeni materijal korišten unutar objekta, operator mora posjedovati dokumentaciju koja potvrđuje da su organski proizvodi i materijali bili zaštićeni od kontaminacije za vrijeme primjene mjera za suzbijanje štetočina;
- Čišćenje i sanitarne mjere. Operator treba posjedovati dokumentaciju kojom dokazuje tehnike i procedure čišćenja objekata i opreme. Evidencija mora biti čuvana za svaki objekat ili proizvodnu liniju gdje se odvija prerada proizvoda. Ova evidencija treba demonstrirati da su organski proizvodi i materijali za pakiranje organskih proizvoda bili zaštićeni od kontaminacije uobičajenim ostacima konvencionalnih proizvoda i/ili hemijskih sredstava za čišćenje površine koje dolaze u kontakt sa hranom;
- Voda: odgovarajući rezultati laboratorijskih analiza trebaju biti dostupni;
- Dokumentacija kojom se dokazuje očuvanje organskog integriteta proizvoda / proizvodnje koja uključuje preventivne mjere poduzete radi sprečavanja miješanja ili kontaminacije organskih sastojaka i proizvoda kroz sve faze prerade;
- Dokumentacija koja dokazuju sljedivosti treba ispuniti sljedeće:
 - Sljedivost proizvoda certificiranog kao organskog, od sirovine do krajnje prodaje (za potvrdu porijekla i/ili upoređivanja povrata sa krajnje destinacije);
 - Provjere ravnoteže ulaza – izlaza organskih sirovina i proizvoda, uključujući trenutno stanje (inventura);
- Dokumentacija nabavke i prijema sirovina, skladištenja, proizvodnje, pakiranja, opsluživanje, transporta i prodaje;
- Oznake i označavanje. Etikete i oznake na štampanoj ambalaži, kutijama itd. OK logo, broj partije / šarže itd.

Prilikom prijema organskih proizvoda i kada su organski proizvodi transportirani na druge jedinice, uključujući trgovce na veliko i malo, operator mora osigurati da je korištena samo odgovarajuća ambalaža, kontejneri ili transportna vozila te da su proizvodi zapakirani na način koji onemogućava zamjenu sadržaja bez oštećenja pakiranja. Proizvode mora pratiti odgovarajuća etiketa. Prilikom prijema organskih proizvoda operator će unakrsno provjeriti podatke na etiketi u odnosu na podatke u pratećim dokumentima. Moraju postojati zapisi o ovim provjerama.

6.4. Sakupljačka proizvodnja

Operator mora dokumentirati cjelokupnu proizvodnju od sakupljanja preko otkupa kod lokalnog predstavnika/agenta do prerade i prodaje. Sljedivost treba biti dokazana na način da ju je moguće utvrditi od upakiranog proizvoda kao početne tačke, nazad preko prerade i

otkupa kod lokalnog predstavnika sve do sakupljačke oblasti, odnosno sakupljača samoniklog proizvoda.

Operator će razviti i implementirati sistem unutrašnje kontrole. Ovaj sistem će najmanje uključivati dokumentirane obuke sakupljača i godišnje izvještaje interne kontrole o monitoringu sakupljača. Dokumentacija o obukama mora sadržavati listu učesnika obuke s potpisima i materijale s obuka.

Dokumentacija koju Operator mora obezbijediti je:

- Mapa područja sakupljanja (1:50000; 1:100000) sa označenim dozvoljenim i zabranjenim područjima sakupljanja;
- Dijagram toka proizvodnje od mjesta sakupljanja (registrirani berači), preko mjesta otkupa (lokalni predstavnici, podugovarači), do skladištenja i prodaje finalnog proizvoda;
- Plan sakupljanja (sakupljačka područja, površine, vrste i količine proizvoda);
- Spisak svih registriranih sakupljača;
- Potpisane Deklaracije (ili ugovori) za sakupljače kojim sakupljač potvrđuje da će se pridržavati OK standarda. Deklaracije će biti obnovljene svake godine na početku sezone sakupljanja;
- Deklaracija za lokalne otkupljivače (ako je primjenjivo);
- Ovjeren i popunjen upitnik za vlasnika područja/zemljišta na kojem se obavlja sakupljanje proizvoda;
- Odobrenje za sakupljanje na pojedinom području ili ugovori sa nadležnim šumskim upravama;
- Podugovor za svaku podugovorenu jedinicu (ako je primjenjivo).

6.5. Pčelarstvo

- Skice lokacije pčelinjaka i objekta koji se koristi za vrcanje meda kao i objekte/prostorije za skladištenje itd.
- Mape područja. Položaj košnica trebao bi pokazati na mapi i područje pčelinje ispaše, porijeklo vode koju pčele koriste, kao i moguće izvore kontaminacije, ako postoje;
- Dnevnik aktivnosti koje se odnose na pčelinjak. Dnevnik košnica mora sadržavati informacije koje se tiču svih aktivnosti poduzetih na pčelinjaku kao što su inspekcije, ishrana (vrsta proizvoda, datum, količine i oznaka košnice), tretmani, vađenje i vrcanje meda, uklanjanje okvira, prerada, skladištenje pčelinjih proizvoda itd.
- Deklaracije koje potvrđuju porijeklo pčelinjih društava;
- Računi i otpremnice, dokumentacija kupovine i prodaje. Dokumentacija o kupovini materijala i svih drugih troškova i aktivnosti koje se tiču pčelinjaka;
- Kada god se koriste medicinski proizvodi, tip proizvoda (uključujući indikaciju aktivne farmakološke supstance), skupa sa svim detaljima dijagnoze, metode primjene, trajanje tretmana i period ustezanja lijeka mora biti evidentiran i OK treba biti informiran o ovome prije nego što proizvod bude označen kao organski;
- Svaka košnica treba da bude označena (broj, slovo...);
- Nakon vađenja meda i prije transportiranja meda ili drugih pčelinjih proizvoda, isti moraju biti adekvatno označeni/etiketirani. Etiketa mora uključiti informacije o tipu (vrsti) proizvoda, datum vađenja, oznaku košnice, organski status (organik ili konverzija);
- Sljedivost mora biti osigurana.

6.6. Korištenje inputa

Operator može koristiti materijale (inpute) u skladu sa navedenim u OK standardima. Za proizvode kod kojih nije sve potpuno jasno, a vezano je za njihov sastav, Operator će pismenim putem zatražiti od OK dozvolu prije upotrebe (Doc. VII_3_20).

7. Odstupanja/IZUZEĆA

7.1. Odstupanja u pogledu korištenja konvencionalnog biljnog reprodukcijaskog materijala

„Biljni reprodukcijaski materijal” (BRM) znači bilje i svi dijelovi bilja, uključujući sjeme, u bilo kojoj fazi rasta, koji su sposobni i namijenjeni za proizvodnju cijelih biljaka.

Organska kontrola može operatoru odobriti upotrebu BRM iz perioda konverzije ili konvencionalnog BRM u organskoj proizvodnoj jedinici ako organski BRM nije dovoljno kvalitetan ili nije dostupan u dovoljnim količinama na području države u kojoj se nalazi operator, pod sljedećim uvjetima:

- a) Konvencionalni BRM se ne smije nakon berbe/žetve tretirati sredstvima za zaštitu bilja, osim onima koja su odobrena za korištenje u organskoj proizvodnji, osima ako nadležna tijela dotične države propisala hemijski tretman u fitosanitarne svrhe za sve sorte i heterogeni materijal određene vrste na području na kojem se biljni reprodukcijaski materijal namjerava upotrebljavati.
Ako se koristi konvencionalni BRM tretiran propisanim hemijskim tretmanom, parcela zasijana/zasađena tretiranim BRM podliježe, prema potrebi, periodu konverzije kako je predviđeno standardom/regulativom.
- b) Odobrenje za upotrebu konvencionalnog BRM se dobiva prije sjetve ili sadnje.
- c) Odobrenje za upotrebu konvencionalnog BRM se izdaje pojedinačnim korisnicima za svaku sezonu posebno.

Operator ima obavezu podnijeti zahtjev OK-u za korištenje konvencionalnog BRM dostavljanjem sljedećeg:

- Aplikaciju za izuzeće (doc. VII_3_13_a_1),
- Dokumentaciju ili izjavu od operatora koja dokazuje da organski ili BRM iz konverzije nije dovoljno kvalitetan ili nije dostupan u dovoljnim količinama na području država u kojoj se nalazi operator.

OK dokumentuje sva odobrena odstupanja/izuzeća i dostavlja ih dotičnom operatoru. Operator ima obavezu čuvati dokumentirane dokaze vezane za svako odobreno odstupanje

7.2. Odstupanja/izuzeća u pogledu korištenja konvencionalnih životinja

OK može odobriti uvođenje životinja iz konvencionalnog uzgoja u organsku proizvodnu jedinicu ako nisu dostupne životinje iz organskog uzgoja dovoljne kvalitete ili količine na području države u kojoj se nalazi operator, pod sljedećim uvjetima:

- a) ako se jato formira prvi put, ili se obnavlja, ili ponovno formira, perad iz konvencionalnog uzgoja mogu se dovesti u organsku proizvodnu jedinicu pod uvjetom da su mlade kokoši za proizvodnju jaja i perad za proizvodnju mesa mlađi od tri dana. Proizvodi porijeklom od tih životinja mogu se smatrati organskim proizvodima samo nakon isteka perioda konverzije.
- b) U rasplodne svrhe, mlade životinje iz konvencionalne proizvodnje mogu se uvesti ako se krdo ili jato formira prvi put. Njih se uzgaja u skladu s pravilima organske proizvodnje čim prestanu sisati. Osim toga, sljedeća ograničenja primjenjuju se na dan kada te životinje uđu u krdo ili jato:
 - goveda, kopitari i jelenska divljač moraju biti mlađi od šest mjeseci;
 - ovce i koze moraju biti mlađe od 60 dana;
 - svinje moraju težiti manje od 35 kg;
 - kunići moraju biti mlađi od tri mjeseca.
- c) U rasplodne svrhe, odrasli mužjaci iz konvencionalnog uzgoja i konvencionalne nuliparne ženke mogu se uvesti radi obnove krda ili jata. Njih se uzgaja u skladu s pravilima organske proizvodnje. Osim toga, broj ženki podliježe sljedećim godišnjim ograničenjima:
 - može se uvesti najviše do 10 % odraslih kopitara ili goveda i 20 % odraslih svinja, ovaca, koza, kunića ili jelenske divljači;
 - za jedinice s manje od deset kopitara, jelena, goveda ili kunića ili s manje od pet svinja, ovaca ili koza svako takvo obnavljanje ograničava se na najviše jednu životinju godišnje.
- d) Postoci navedeni u tački c. mogu se povećati do 40 % pod uvjetom da OK potvrdi da su ispunjeni sljedeći uvjeti:
 - poljoprivredno gazdinstvo je značajno prošireno;
 - jedna pasmina zamijenjena je drugom pasminom;
 - započeta je nova specijalizacija u odnosu na stoku.
- e) U slučajevima iz tačaka b, c i d, životinje iz konvencionalnog uzgoja mogu se smatrati organskim samo ako je ispoštovan period konverzije određen standardom/regulativom. Period konverzije započinje najranije kada se životinje uvode na proizvodnu jedinicu.

Operator ima obavezu podnijeti zahtjev OK-u za korištenje konvencionalnih životinja dostavljanjem sljedećeg:

- Aplikaciju za izuzeće (doc. VII_3_13_a_1),
- Dokumentaciju ili izjavu od operatora koja dokazuje da životinje iz organskog uzgoja nisu dovoljno kvalitetne ili nisu dostupne u dovoljnim količinama na području države u kojoj se nalazi operator.

OK dokumentuje sva odobrena odstupanja/izuzeća i dostavlja ih dotičnom operatoru. Operator ima obavezu čuvati dokumentirane dokaze vezane za svako odobreno odstupanje.

7.3. Privremeno odobrenje za upotrebu konvencionalnih sastojaka poljoprivrednog porijekla u prerađenoj organskoj hrani

Kada je to nužno radi osiguravanja pristupa određenim sastojcima poljoprivrednog porijekla i ako takvi sastojci nisu dostupni kao organski u dovoljnoj količini, OK na zahtjev operatora (doc. VII_3_13_a_1) može privremeno odobriti upotrebu konvencionalnih sastojaka poljoprivrednog porijekla za proizvodnju prerađene organske hrane na području države u kojoj se nalazi operator na razdoblje od najviše šest mjeseci. Odobrenje može biti produžen dva puta po najviše šest mjeseci.

Operator ima obavezu čuvati dokumentirane dokaze vezane za svako dobiveno odobrenje za upotrebu konvencionalnih sastojaka poljoprivrednog porijekla u prerađenoj organskoj hrani.

7.4. Retroaktivna konverzija

OK može retroaktivno priznati prethodni period kao dio perioda konverzije kada operator može pružiti dokaz da su zemljišne parcele bile prirodne ili poljoprivredne površine koje tokom perioda od najmanje tri godine nisu tretirane proizvodima ili tvarima koji nisu odobreni za upotrebu u organskoj proizvodnji.

Organska kontrola određuje neophodnu dokumentaciju i troškove za retroaktivnu konverziju. Operator podnosi zahtjev OK-u za odobrenje retroaktivne konverzije dostavljanjem sljedećeg:

- Aplikacija za retroaktivno priznavanje s relevantnim pratećim dokumentima (VII_3_13_b_1),
- Mape s jasno označenim zemljišnim parcelama obuhvaćenima zahtjevom za retroaktivno priznavanje i informacije o ukupnoj površini tih zemljišnih parcela i, prema potrebi, o vrsti i obimu tekuće proizvodnje i geografskim koordinatama.

Prije odobrenja retroaktivnog priznavanja prethodnog perioda kao perioda konverzije OK provodi provjeru u skladu s Procedurom za odobravanje retroaktivnog priznavanja koja uključuje analizu rizika, uzimanje uzoraka u skladu s rezultatima analize rizika i fizičku inspekciju operatora i zemljišnih parcela koje su obuhvaćene zahtjevom za retroaktivno priznavanje.

OK dokumentuje sva odobrenja i dostavlja ih dotičnom operatoru. Operator kojem je odobreno retroaktivno priznanje tri godine čuva dokumentirane dokaze vezane za to priznanje i dokumentirane dokaze o upotrebi zemljišnih parcela obuhvaćenih priznanjem.

7.5. Odstupanja u okolnostima katastrofe

Za potrebe pravila proizvodnje u izvanrednim slučajevima, kako bi situacija ispunjavala uvjete za okolnosti katastrofe proizašle iz „nepovoljnih klimatskih prilika”, „bolesti životinja”, „okolišnog incidenta”, „elementarne nepogode” ili „katastrofalnog događaja”, kao i svake uporedive situacije, OK može priznati situaciju kao okolnosti katastrofe na temelju izjave relevantnog tijela treće zemlje u kojoj se situacija dogodila ako je dostupna. Ako takva izjava nije dostupna, priznanje OK-a temelji se na podacima službenih organizacija kojima se opravdavaju katastrofalne okolnosti.

Temeljem priznavanja situacije kao okolnosti katastrofe, OK može nakon utvrđivanja koji su operatori pogođeni na dotičnom području ili na zahtjev dotičnog pojedinačnog operatora, odobriti odgovarajuća odstupanja:

- a) Za proizvodnju bilja i biljnih proizvoda koji nisu biljni reprodukcijски materijal može se upotrebljavati konvencionalni biljni reprodukcijски materijal ako nije moguća upotreba organskog biljnog reprodukcijskog materijala ili biljnog reprodukcijskog materijala iz perioda konverzije, pod uvjetom da se poštuju zahtjevi koji se odnose na tretman i na, gdje je primjenjivo, period konverzije (Reg. 2018/848, tačka 1.8.5.3. i 1.7. dijela I, Prilog II).
- b) Krdo ili jato može se obnoviti ili ponovno formirati sa životinjama iz konvencionalnog uzgoja u slučaju visoke smrtnosti životinja i ako životinje iz organskog uzgoja nisu dostupne, pod uvjetom da se poštuje odgovarajući period konverzije (Reg. 2018/848, tačka 1.2.2. dijela II, Prilog II).

Prvi podparagraf primjenjuje se *mutatis mutandis* na proizvodnju pčela i drugih kukaca.

- c) U slučaju gubitka proizvodnje hrane za životinje ili uvedenih ograničenja stoka se umjesto organskom hranom za životinje ili hranom za životinje iz perioda konverzije može hraniti konvencionalnom hranom za životinje.
- d) Ako je pogođena proizvodna jedinica za stočarsku proizvodnju, može se prilagoditi ispaša na organskom zemljištu, gustoća stočnog fonda u objektima i minimalna površina za zatvorene i otvorene prostore.
- e) U slučaju gubitka proizvodnje hrane za životinje ili uvedenih ograničenja može se smanjiti postotak suhe tvari koja se sastoji od vlaknaste krme, svježe ili suhe krme ili silaže u dnevnim obrocima, pod uvjetom da su ispunjene prehrambene potrebe životinje u različitim fazama njezina razvoja.
- f) Ako je opstanak zajednice ugrožen iz razloga koji nisu klimatski uvjeti, pčelinja društva mogu se hraniti organskim medom, organskim polenom, organskim šećernim sirupima ili organskim šećerom.
- g) Ako je opstanak zajednice ugrožen, pčelinja društva mogu se premjestiti na područja koja nisu u skladu s odredbama za postavljanje pčelinjaka.

Uvjeti za odobravanje odstupanja su sljedeći:

- a) na ograničeni period i ne duže nego što je potrebno, a ni u kojem slučaju ne duže od 12 mjeseci, radi nastavka ili ponovnog pokretanja organske proizvodnje kako se provodila prije datuma početka primjene tih odstupanja;
- b) u vezi s konkretnim pogođenim vrstama proizvodnje ili, gdje je relevantno, zemljišnim parcelama; i
- c) na sve relevantne organske operatore koji su pogođeni na dotičnom području ili samo za dotične pojedinačne operatore, ovisno o slučaju.

Primjena odstupanja ne dovodi u pitanje valjanost operatorovog certifikata perioda u kojem se odstupanja primjenjuju, pod uvjetom da dotični operator ili operatori ispunjavaju uvjete pod kojima su odobrena odstupanja.

Svi operatori na koje se primjenjuju odobrena odstupanja imaju obavezu čuvati dokumentaciju koja se odnosi na odobrena odstupanja te dokumentaciju kojom se dokazuje upotreba tih odstupanja tokom perioda u kojem se ta odstupanja primjenjuju. OK će provjeravati usklađenost operatora s uvjetima odobrenih odstupanja.

8. ZAŠTITNE ZONE

Tampon („bafer“) zona je potrebna da zaštiti organske usjeve od moguće kontaminacije sa susjednih parcela. Tampon zona mora biti adekvatna da spriječi nenamjernu primjenu nedozvoljenih proizvoda i tvari na organske usjeve.

Zaštitne zone nisu neophodne u slučajevima kada postoje adekvatne fizičke barijere (rovovi, ograde, vjetrozaštitni pojasevi, brane i sl.) koje umanjuju rizik da organski usjevi budu kontaminirani od susjedne konvencionalne proizvodnje.

Kada postoji razumna sumnja da može doći do kontaminacije zbog nanosa nedozvoljenih supstanci, zbog prskanja nedozvoljenim sredstvima na susjednim parcelama, zahtijeva se zaštitna zona od najmanje osam metara širine, koja treba odvojiti organske parcele od konvencionalnih.

Ako bez ikakve sumnje postoji opasnost od kontaminacije, može se temeljem procjene tokom inspekcije zahtijevati i proširenje zaštitne zone.

9. GENETSKI MODIFICIRANI ORGANIZMI (GMO)

Zabranjena je upotreba ili nemarno uvođenje genetički modificiranih organizama ili njihovih derivata. Ovo uključuje životinje, sjemena i inpute kao što su gnojiva, supstrati i sredstva za zaštitu usjeva. Nije dozvoljena upotreba genetski modificiranog sjemena, polena, transgenih biljaka ili sadnog materijala.

Organski prerađeni proizvodi ne smiju sadržavati sastojke, aditive i pomoćna sredstva u proizvodnji dobivena od GMO-a.

Inputi, pomoćna sredstva u preradi i sastojci moraju biti praćeni jedan korak natrag u biološkom lancu do organizma direktnog izvora od kojeg su proizvedeni da bi se potvrdilo da nisu dobijeni od GMO.

GMO kontaminacija organskog proizvoda kao rezultat okolnosti koje su van kontrole operatora može izmijeniti organski status proizvodnje i/ili proizvoda.

Na farmama sa odvojenom proizvodnjom, korištenje genetski modificiranih organizama nije dozvoljeno ni na kojoj proizvodnoj aktivnosti na farmi.

Za sve inpute ili sastojke gdje postoji jasan rizik da mogu sadržavati GMO, OK zahtijeva validnu potvrdu za svu kupljenu robu koja potvrđuje da roba ne sadrži ili da nije proizvedena od GMO (doc. VII_3_15).

Operator treba osigurati da se ova potvrda (deklaracija, certifikat) odnosi na svaku isporučenu partiju nabavljene robe. Tokom audita operator mora demonstrirati da njegove interne procedure kod prijema roba garantiraju da se zaprima ispravan proizvod.

10. PARALELNA I ODVOJENA PROIZVODNJA

Gazdinstvo može biti podijeljeno na jasno i učinkovito odvojene proizvodne jedinice za organsku proizvodnju, proizvodnju u period konverzije i konvencionalnu proizvodnju, pod uvjetom da su u konvencionalnim proizvodnim jedinicama:

- što se tiče životinja, uključene različite vrste;
- što se tiče bilja, uključene različite sorte koje se mogu lako razlikovati.

Zahtjevi koji se tiču različitih vrsta i sorti ne primjenjuju se u slučaju istraživačkih i obrazovnih centara, rasadnika bilja, multiplikatora sjemena i uzgojnih aktivnosti.

U slučaju višegodišnjih nasada čije je razdoblje uzgoja najmanje tri godine moguće je uključiti različite sorte koje se ne mogu lako razlikovati ili iste sorte, pod uvjetom da je dotična proizvodnja u kontekstu plana konverzije te pod uvjetom da konverzija na organsku proizvodnju zadnjeg dijela područja povezanog s dotičnog proizvodnjom započne što je prije moguće i dovrši se u roku od najviše pet godina. U takvim slučajevima:

- a) operator obavještava OK o početku berbe svakog od dotičnih proizvoda najmanje 48 sati unaprijed;
- b) operator nakon završetka berbe obavještava OK o tačnim ubranim količinama iz dotičnih jedinica te o mjerama koje se poduzimaju kako bi se proizvodi razdvojili;
- c) plan konverzije i mjere koje treba poduzeti za osiguravanje učinkovitog i jasnog odvajanja svake godine nakon početka plana konverzije potvrđuje OK.

Ako se u gore navedenim slučajevima, ne upravlja svim proizvodnim jedinicama gazdinstva u skladu s pravilima organske proizvodnje, operatori moraju da:

- a) drže proizvode koji se upotrebljavaju za organske proizvodne jedinice i proizvodne jedinice u period konverzije odvojeno od onih koji se upotrebljavaju za konvencionalne proizvodne jedinice;
- b) drže proizvode proizvedene u organskim proizvodnim jedinicama, proizvodnim jedinicama u periodu konverzije i konvencionalnim proizvodnim jedinicama odvojene jedne od drugih;
- c) vode odgovarajuću evidenciju kako bi pokazali da učinkovito odvajaju proizvodne jedinice i proizvode.

Ako se na gazdinstvo nalaze konvencionalne proizvodne jedinice ili jedinice u periodu konverzije, operator će dostaviti Organskoj kontroli jasan opis ovih jedinica i relevantne aktivnosti i mjere koje poduzima na nivou ovih jedinica kako bi osigurao usklađenost sa standardom/regulativom (Aplikacijski obrazac za primjenjivu certifikacijsku kategoriju).

Odvajanje konvencionalnih i organskih proizvoda mora biti garantirano. Konvencionalne jedinice moraju biti jasno označene na mapi. Odvajanje kvaliteta uključuje sljedeće:

- polja su jasno definirana i označena na mapi,
- polja su označena kao organska, u konverziji ili brojem parcele (sa odgovarajućom legendom koja omogućava tačnu identifikaciju);
- na dokumentaciji koja prati berbu i transport proizvoda, oznake moraju ukazivati na status kvaliteta proizvoda (organsko ili konvencionalno) kao i parcelu sa koje je proizvod ubran.

Ako se na gazdinstvu nalaze konvencionalne proizvodne jedinice ili jedinice u periodu konverzije, OK će vršiti provjeru evidencija te mjera, postupaka i aranžmana uvedenih radi osiguravanja jasnog i učinkovitog razdvajanja proizvodnih jedinica sa različitim statusom i proizvoda proizvedenim u tim jedinicama.

Ako operatori istovremeno sakupljaju organske proizvode, proizvode iz perioda konverzije i konvencionalne proizvode ili ih pripremaju ili skladište u istoj jedinici za pripremu, području ili prostoru, ili ih prevoze do drugih operatora ili jedinica, operator će voditi evidencije i uvesti mjere, postupke ili aranžmane kako bi se osiguralo sljedeće:

- proizvodnja i rukovanje se provode prostorno ili vremenski odvojeno,
- provode se odgovarajuće mjere čišćenja,
- provode se odgovarajuće mjere za sprečavanje zamjene proizvoda,
- organski i proizvodi iz perioda konverzije su u svakom trenutku identificirani,
- organski, proizvodi iz konverzije i konvencionalni proizvodi su uskladišteni, prije i nakon postupaka pripreme, tako da su prostorno ili vremenski odvojeni jedni od drugih.
- osigurana je sljedivost svakog lota od pojedinačnih parcela do centra za sakupljanje.

11. MJERE PREDOSTROŽNOSTI KAKO BI SE IZBJEGLO PRISUSTVO NEODOBRENIH PROIZVODA I TVARI (Reg. 2018/848)

Prema potrebi operator ima obavezu poduzeti preventivne mjere i mjere predostrožnosti u svakoj fazi proizvodnje, pripreme i distribucije.

Kako bi se spriječila kontaminacija proizvodima ili tvarima koji nisu odobreni za upotrebu u organskoj proizvodnji, operatori imaju obavezu poduzeti sljedeće mjere predostrožnosti u svakoj fazi proizvodnje, pripreme i distribucije:

- a) uvesti i održavati srazmjerne i odgovarajuće mjere kako bi se prepoznali rizici od kontaminacije organske proizvodnje i proizvoda neodobrenim proizvodima ili tvarima, uključujući sistematsko prepoznavanje kritičnih koraka u proizvodnji;
- b) uvesti i održavati razmjerne i odgovarajuće mjere kako bi se izbjegli rizici od kontaminacije organske proizvodnje i proizvoda neodobrenim proizvodima ili tvarima;
- c) redovno preispitivati i prilagođavati takve mjere; i
- d) ispunjavati druge relevantne zahtjeve regulative kojima se osigurava razdvajanje organskih proizvoda, proizvoda iz perioda konverzije i konvencionalnih proizvoda.

OK provjerava mjere uvedene kod operatora. Iako se primjena nekih od tih mjera može provjeriti fizičkim pregledima na licu mjesta, za druge mjere potrebne su evidencije kojim se dokazuje njihova primjena.

Operatori imaju obavezu čuvati sve potrebne dokumente, uključujući evidenciju o zalihama i financije, kako bi pružili dokaze kada je to potrebno i omogućili OK-u da provede provjere poduzetih preventivnih mjera i mjera predostrožnosti.

Dokumenti koji se čuvaju za potrebe provjera od strane OK-a prije svega uključuju dokumente kojima se potvrđuje da je operator poduzeo razmjerne i odgovarajuće mjere za:

- sprečavanje pojave štetnih organizama i bolesti;
- izbjegavanje kontaminacije proizvodima i tvarima koji nisu odobreni za uporabu u organskoj proizvodnji i miješanje s konvencionalnim proizvodima.

Na primjer, dokaz o poduzetim mjerama za sprečavanje kontaminacije nedozvoljenim proizvodima i tvarima te sprečavanje miješanja s konvencionalnim proizvodima može se osigurati čuvanjem dokaza o čišćenju objekata, opreme i transportnih vozila te dokaza o obukama.

12. PROCEDURALNI KORACI KOJE OPERATOR MORA SLIJEDITI U SLUČAJU SUMNJE NA NEUSKLAĐENOST (Reg. 2018/848)

Ako operator sumnja da proizvod koji je proizveo, pripremio, uvezao ili zaprimio od drugog operatora nije u skladu s primjenjivim standardima/regulativom (zbog prisustva proizvoda ili tvari koji nisu dozvoljeni za korištenje u organskoj proizvodnji, ili zbog drugih razloga), taj operator ima obavezu da:

- a) identificira i odvoji dotični proizvod;
- b) provjeri može li se sumnja dokazati;
- c) ne stavlja dotični proizvod na tržište kao organski proizvod ili proizvod iz perioda konverzije i ne upotrebljava ga u organskoj proizvodnji, osim ako se sumnja može otkloniti;
- d) ako je sumnja osnovana ili ako se ne može otkloniti, odmah obavještava OK i, ako je potrebno, dostavlja dostupne elemente;
- e) u potpunosti surađuje s Organskom kontrolom na provjeri i utvrđivanju razloga za sumnju na nesukladnost ili razloga za prisustvo nedozvoljenih proizvoda ili tvari.

Primjeri situacija koje mogu dovesti u pitanje organski kvalitet proizvoda (ovaj popis nije konačan):

- Rezultati laboratorijske analize pozitivni na ostatke pesticida, GMO-a ili drugih tvari koje nisu dopuštene u organskoj proizvodnji,
- Popis sastojaka koji označava nedozvoljene aditive ili konvencionalne sastojke u prerađenim proizvodima u udjelu koji nije u skladu s organskim pravilima,
- Informacije dobivene od kupca i/ili dobavljača,
- Sumnja u usklađenost korištenih metoda proizvodnje ili pripreme,
- Sumnja na neusklađenu praksu (označavanje, skladištenje, moguće miješanje proizvodi itd.),
- Nedostatna sljedivosti.

Kako bi provjerio je li sumnja utemeljena, operator uzima u obzir sljedeće elemente:

- a) ako se sumnja na neusklađenost odnosi na ulazni/kupljeni organski proizvod ili proizvod iz perioda konverzije, operator provjerava sljedeće:
 - i. odgovaraju li informacije na etiketi organskog proizvoda ili proizvoda iz perioda konverzije informacijama na pratećim dokumentima;
 - ii. odnose li se informacije na dostavljenom certifikatu zaista na kupljeni proizvod;
- b) ako postoji sumnja da uzrok prisustva neodobrenih proizvoda ili supstanci je pod kontrolom operatora, operator je dužan istražiti sve moguće uzroke prisustva neodobrenih proizvoda ili tvari.

Ako operator može potkrijepiti sumnju ili ako se sumnja ne može otkloniti, operator ima obavezu bez odlaganja obavijestiti OK i dostaviti sljedeće elemente, ako su dostupni i relevantni (doc. VII_1_25):

- a) informacije i dokumente o dobavljaču (otpremnicu, račun, certifikat dobavljača, transakcijski certifikat);
- b) informacije o sljedivosti proizvoda, s brojem lota, količinom zaliha i količinom prodanih proizvoda;
- c) rezultati analiza, od akreditovane laboratorije, ako su relevantni i dostupni;
- d) zapisnik o uzorkovanju s vremenom, mjestom i načinom uzimanja uzorka;
- e) sve informacije o svim prethodnim sumnjama u pogledu konkretnog neodobrenog proizvoda ili tvari;
- f) sve druge relevantne dokumente važne za razrješavanje slučaja.

Ako je sumnja otklonjena, operater mora čuvati i staviti na raspolaganje OK evidenciju i dokumentaciju o provedenim provjerama koje omogućavaju otklanjanje sumnje.

Koraci koje moraju slijediti operatori opisani su u Prilogu 1.

13. UGOVORI S TREĆIM STRANAMA (podugovori)

Treći subjekat (strana), podugovarač, može biti uključen kod certificirane proizvodnje u nekim slučajevima. Ugovor između operatora, trećeg subjekta i OK (Doc. IV_1_09) treba biti potpisan. Potpisivanje ugovora i audit/inspekcija nad trećim subjektom od strane OK-a mora biti obavljena prije njegovog uključivanja u certificirane operacije. OK mora biti informiran o svim podugovaračima dostavljanjem ažurirane i jasne liste svih podugovarača.

Operator je odgovoran obezbijediti da podugovorena proizvodnja bude u skladu sa OK standardima i zahtjevima. To uključuje odgovornost operatora da prihvati kaznu izrečenu od strane Organske kontrole u slučaju da podugovarač svjesno ili nesvjesno krši standarde ili ne ispunjavaju određene zahtjeve OK certifikacijskog programa.

Podugovarač mora dostaviti operatoru pismenu izjavu da je proizvodnja u saglasnosti sa OK standardima. A operator je odgovoran da proizvodnja podugovorena s drugim stranama slijedi iste zahtjeve. Operator je također odgovoran da sve podugovorene strane dobiju relevantne informacije koje se odnose na njihove obaveze vezano za OK certifikacijski program, odnosno treća strana mora imati kopiju relevantnih OK standarda i zahtjeva certifikacijskog programa.

Ugovor sa trećim subjektom se potpisuje u sljedećim slučajevima:

- Kada operator prenosi jednostavan proces trećem subjektu;
- Kada prodavac proizvoda nije proizvođač;
- Kada proizvođači povjeravaju skladištenje, sušenje ili pakiranje trećem subjektu;
- U slučajevima gdje OK utvrdi da treći subjekat treba biti predmetom audita/inspekcije

14. TRANSPORT

OK certificirani proizvodi mogu biti transportirani od strane prevoznika i bez posebnog ugovora. Dobavljač mora osigurati da su proizvodi, otpremnice i fakture označeni i obilježeni na način da ne može doći do zamjene. Nakon dostave, kupac će osigurati ispravno označavanje i pakiranje proizvoda kako se ne bi desilo da dođe do zamjene ili miješanja proizvoda.

OK certificirani proizvodi će biti transportirani i opsluživani na način koji će obezbijediti odvojeno rukovanje (manipuliranje), kako ne bi bila moguća njihova kontaminacija. Proizvodi ne smiju biti kontaminirani spremnicima, pakiranjima ili drugim faktorima iz okoline.

15. TRANSAKCIJE

Transakcijski certifikat OK izdaje kod prometa (prodaje) certificiranih organskih roba. Za svaku partiju prodatih organskih certificiranih proizvoda, OK na zahtjev operatora izdaje ovjeren transakcijski certifikat potpisan od strane nadležne osobe iz Organske kontrole. Ovaj dokument ukazuje na potrebne podatke o proizvođaču, količini, vrsti i kupcu organskih roba. Da bi dobio transakcijski certifikat, operator mora navesti sve potrebne informacije.

16. SKLADIŠTENJE

Tokom skladištenja, OK certificirani proizvodi moraju biti jasno označeni OK logom (ili odgovarajućom oznakom: organsko, certificirano od OK ili sl.). Izuzetno, ovo se ne mora primijeniti samo u slučaju kada su svi proizvodi u određenom skladištu OK certificirani.

OK certificirani proizvodi trebaju biti skladišteni i opsluživani na način koji prevenira bilo kakav oblik kontaminacije. Ovo uključuje kontejnere, ambalažu i druge faktore iz okoline.

Ako postoji opasnost od konatminacije, OK certificirani proizvodi se neće skladištiti u istom skladištu sa proizvodima koji su hemijski tretirani nakon ubiranja.

OK certificirani proizvodi ne mogu biti skladišteni u pakiranju ili omotu (kao što su višekratna ambalaža ili kutije) u kojima su bili upakirani konvencionalni proizvodi, osim u slučaju ako je ambalaža temeljito i adekvatno očišćena.

Dobavljači koji nisu OK certificirani mogu skladištiti OK certificirane proizvode i sirovine u zasebne jedinice, kutije i kontejnere ili slično, bez bilo kakvog podugovora.

17. PRAVILA ZA KORIŠTENJE OK OZNAKE

„OK” znak (logo) je registrirana oznaka (Br. BAZ1821279), a njen vlasnik je Organska kontrola. Korištenje OK znaka na ambalaži, etiketama i naljepnicama za certificirane proizvode mora biti odobreno od strane OK prije korištenja.

- OK znak mogu koristiti proizvođači koji ispunjavaju zahtjeve OK standarda i kojima je izdat certifikat od strane Organske kontrole.
- OK znak se može koristiti samo na proizvodima koji su dio certifikacije.
- OK znak će uvijek biti korišteno zajedno sa:
 - Imenom / nazivom proizvođača;
 - Naznakom tijela koje je certificiralo proizvodnju.
- OK znak može biti korišten zajedno sa drugim organskim certifikacijskim markama;
- Naziv i OK znak ne smiju biti korišteni u svrhe marketing na način koji bi mogao dovesti u zabludu, odnosno na način koji bi ostavio utisak da su necertificirani proizvodi certificirani od OK-a.
- Prilikom prometovanja na bh. tržištu certificirani organski proizvođači su u obavezi koristiti OK logo pri označavanju proizvoda (ambalaže, etikete, naljepnice). Proizvođač će prije korištenja OK oznake potpisati Sporazum o upotrebi OK oznake (doc.IV_1_04).

18. IZJAVE O OK CERTIFICIRANOJ PROIZVODNJI

Ne smije biti nikakve manipulacije izjavama o certificiranoj proizvodnji. OK certificirani operatori ne smiju zloupotrebjavati certifikat ili manipulirati izjavama o certificiranoj proizvodnji. Operatori mogu koristiti izjave da je proizvodnja OK certificirana jedino u slučajevima gdje će jasno biti pokazano za koje usjeve ili proizvode je certifikat dodijeljen. Izjave ne smiju biti formulirane tako da se stekne utisak da se izjava odnosi na necertificiranu proizvodnju / proizvode kao da su OK certificirane.

U slučaju kada operator smatra ili sumnja da proizvod koji je on proizveo, pripremio, uvezao ili koji je dobio od drugog operatora, nije u skladu s pravilima organske proizvodnje, on će pokrenuti postupak ili da se sa ovog proizvoda povuče referenca koja upućuje na metod organske proizvodnje ili će ga kao takvog identificirati i odvojiti.

Operator ga jedino može staviti u preradu ili pakirati, kao i staviti na tržište nakon eliminacije te sumnje, osim u slučaju ako se stavlja na tržište, bez naznake koja se odnosi na metod organske proizvodnje. U slučaju takve sumnje, operater će odmah obavijestiti OK certifikacijski program.

OK može zahtijevati da proizvod ne može biti stavljen na tržište s naznakama koje se odnose na organski proizvodni metod, sve dok ne bude zadovoljan informacijama dobivenim od operatora ili iz drugih izvora, da je otklonjena svaka sumnja.

Nakon suspenzije ili povlačenja certifikacijskog statusa, izjave o OK certificiranoj proizvodnji se ne smiju koristiti.

Nakon povlačenja certifikacijskog statusa, operator će vratiti certifikacijskom programu sva dokumenta proistekla iz certifikacijskog procesa koje od njega zatraži Organska kontrola.

Postupak u slučaju zloupotrebe loga ili izjava o certificiranoj proizvodnji je opisan u OK proceduri V_1_11.

Numerička oznaka Organske kontrole BA-BIO-101 (Bosna i Hercegovina) , RS-BIO-101 (Srbija) , ME-BIO-101 (Crna Gora), XK-BIO-101 (Kosovo) će biti korištena na svim računima i otpremnicama za prodatu OK certificiranu robu (odnosi se na proizvođače koji su certificirani prema OK standardima za EU tržište).

19. ŽALBE

U slučaju kada aplikant za certifikaciju dobije odluku sa kojom se ne slaže ima pravo podnijeti žalbu Organskoj kontroli. Žalba treba biti podnesena 14 dana od dana prijema certifikacione odluke ili unutar roka koji je odlukom definiran. Ukoliko operator ne podnese žalbu u određenom roku, odluka o odbijanju, suspenziji ili povlačenju njegovog certifikata tada se smatra konačnom i stupa na snagu.

Žalba se podnosi Organskoj kontroli i mora biti potpisana. Sljedeće informacije potrebno je navesti u žalbi:

- Jasna izjava da je predmet - pismo žalba;
- Navesti odluku na koju se žalba odnosi (kopiju priložiti);
- Navesti razloge zbog kojih operator vjeruje da odluka nije ispravna;
- Ime, adresa, broj telefona, broj faksa i e-mail adresa;
- Kontakt osoba za žalbu.

OK će nakon što zaprimi žalbu, istu proučiti zajedno sa svom dokumentacijom koja je podnesena. Ukoliko Odbor za žalbe prihvati žalbu kao osnovanu operatoru će biti dodijeljen

certifikat. Ukoliko Odbor za žalbe istu odbije, operator će biti obavješten da je započeo proces formalne procedure suspenzije ili povlačenja certifikata.

Annex 1. Proceduralni koraci koje operator mora slijediti u slučaju sumnje na neusklađenost

